

napravljajo iz sadja mošt (tolklo), ki jim nese vsako leto mnogo tisuč goldinarjev. Poleti je to celó prijetna pijača, ako je dobro in umno napravljena; kajti okus in vrednost sadnega vina sta odvisna od tega, kako se napravlja. Le popolnoma zrelo in zdravo sadje se rabi za vinski mošt; vse gujilo, zmrznjeno ali pa zmeččano sadje ni za to; porabi naj se raji za vinski ocet (jesih).

Predno se dela mošt, naj se sadje po trgatvi spravi za nekoliko dni v suh, zakrit kraj, da še nekoliko dozori, in da dobi več sladkora. Nikakor pa se ne sme puščati toliko časa, da bi se popolnoma pomladilo ali morda še celó zmeččalo. Le pusto, trdomečno sadje, na pr., drobnice, tepke, črnelke, milorožice, nam dajo najboljše mošt.

Ko je sadje že nekoliko dozorelo, mora se še enkrat nezdravo in kakor si bodi za to nesposobno sadje izbrati, in le zdravo za to porabiti. Umazano sadje se mora oprati, posebno je to treba storiti pri prašnem, ki je rastlo blizu cest.

Ko se je sadje lepo osnažilo, se mora stlačiti ali zmečkati, kar se zgodi; ali z lesenim tolkačem, najbolje pa z zato pripravljenim strojem, ki ima dva zobasta valjarja, katera se eden proti drugemu pomikata.

Sadje pa ne sme biti tako zmečkano kakor godlja, ker se potem težko preša in mnogo soka v njem ostane, zatorej je omenjeni stroj velike važnosti, ker razkosá sadje le bolj enakomerno.

Ko se je sadje zmečkalo, počne se prešati, kakor grozdje. Mošt, ki teče iz sprešanega sadja, dene se v posodo, najbolje v vinske sode, v katerih je bilo zdravo vino. Tudi sodi, v katerih je bilo žganje, moštu ne škodujejo, ako se dobro izperejo; a v sode, v katerih je bil ocet (jesih), naj se mošt ne stavi, ker se hitro skisa; škoda bi bila velika.

Ko se je prvi mošt iz sadja izprešal, ostane nam drožje, na katero se potem vlije še nekoliko vode in pusti tako nekoliko ur stati. Potem se zopet znova spreša, in tako se dobi še zadnji mošt. Se ve, da ni drugi mošt tako dober, kakor je prvi; vendar pa ni veliko slabiji, zatorej se navadno s prvim pomeša.

Klet, v katero se shrani mošt, mora biti snažna in zračna; v nji ne sme biti korenja, zelja itd., ker takov duh potegne mošt na-se. Temperatura v kleti naj bode od 10–14° R., ki je vrenju mošta najbolj ugodna, katero se v nekoliko dneh začne.

Da se pri vrenji ne zgubi preveč mošta, naj se sodi ne napolnijo popolnoma.

Večkrat je treba paziti, kako se vrenje vrši, da se ne pripeti kaka nezgoda, ki bi nam znala ostati v našo škodo neznana. Ko je vrenje dovršeno, pretoči se mošt v drug čist sod, da se odstrani od drožja. Ako ostane mošt predolgo časa po vrenji na drožji, lahko se skisa in pokvari. Sedaj pa se mora sod popolnoma napolniti. Ravná se potem s tem moštom ravno tako, kakor z vinom.

Gospodarske skušnje.

* *Kako Angleži branijo polje pred vranami.* Vrane niso brez škode za polje zato, ker pobirajo na njivah seme ravno vsejanega žita, in ker tudi odščipljejo kal, katero je žito pognalo. Od druge strani pa so vrane tudi dobrotnice polju, ker pokončujejo črve, polže in vsakoršni poljski mrčes, pa tudi preganjajo miši itd., Angleži, ki škodo, katero delajo vrane, primerjajo z dobroto njihovo za polje, se poslužujejo nekega sredstva, s katerim vrane in druge tiče brez velikega truda odganjajo od setve na njivah, in to sredstvo je to-le: na kakih 100 funtov semenskega žita vzamejo 400 gra-

mov tiste soli, ki se zelen vitrijol (grüner Vitriol) imenuje; to sol raztopijo v 4 litrih vroče vode, kateri okoli pol litra premogovega smolnjaka (Steinkohlentheer) primešajo. S to vodo pomočijo semensko žito tri ure pred setvijo ter ga dobro premešajo. Tako pripravljenega semena se noben tič ne loti, če tudi seme že kali. Oni trdijo še tudi to, da tako pripravljeno seme se bolj ali manj obvaruje tudi riže in snetja.

Za hišne potrebe marsikaj.

* *Kako se dá zamazani pôd očistiti?* — Pod v sobah je včasih tako zamazan in grd, da se človek boji v tako sobo stopiti. V takih slučajih priporočajo „Pučke novine“ to-le: Pod se najprej namaže s klorovim apnom (klorkalk) v vodi nekoliko raztopljenim; čez 24 ur se namaže s solno kislino (pol kisline, pol pa vode), in na zadnje se pod opere z vodo, kakor je to navadno. Pod ali tla postanejo po tem ravnanji čista in bela, pa se odpravi tudi vsa druga nesnaga iz njih.

* *Motno vodo lahko očistiš,* če v njo deneš galuna. Z eno žličico galunovega praha moreš očistiti 10 — 12 litrov vode.

* *Ako se opališ ali popariš,* vzemi olja iz poprove mete (Pfeffermünzöhl) in namaži z njim opečeno mesto. Kmalu boš čutil manj bolečine in ozdraviš se brez vsake rane. Zato je dobro zmirom pri roki imeti takega olja, ki se poceni dobi v vsaki apoteki.

Tržno poročilo v Trstu 18. septembra.

Kupčija bila je zadnja 2 meseca jako mlačna.

Kava. — Prodaja se počasi; cene jej so trdne. Fine sorte posebno Ceylon so celó na Angleškem draže nego tukaj, vsled česar utegnejo tudi tukaj porasti. Kava Rio veljá danes 86 do 96 gold., — Santos 95 do 105, — St. Domingo 95 do 100, — Java 112 do 130, — Malabar nativo 106 do 118, — Ceylon plant. 128 do 152, — Perl 156 do 158, — Moka 122 do 132, — in sladka skorja 68, nageljnovi cvetlič 180, poper 44 do 46 gold.

Olje. — Cene nespremenjene, precej nizke; tudi ni misliti, da bi tako hitro kaj poskočilo. — Jedilno olje Lecce od 52 do 60 gold., — namizno Monte St. Angelo 70 do 80; najfinejše francosko Aix 82 do 83; kotonovo 1. vrste obležano 50, — 2. vrste v orig. sodih 46; laneno 45 gold.

Sadje. — Novo sadje je krasno, pa tudi ceneje od lanskega prav slabega, razen rožičev, ki so se slabo obnesli v vsakem obziru, vsled česar tirjajo lastniki za srednje novo blago po 16 do 17 gold. Fige in rozine so tako lepe in okusne letos, da že mnogo let ni bilo takega na trgu. Mandeljni so letos za polovico ceneji od lani. — Kupčija s sadjem je zdaj še precej velika. Rožiči stari 1. vrste 11½ do 12 gld., fige v venci nove 19 gold., v sodih pulješke 16½, — Smirnske v škatljah Sultan 1. vrste 40 do 45, — mandelji sladki 86 do 90, — rozine 32 do 36, — 2. vrste 28 do 30, — civebe črne 17, rudeče 19 gold.

Rižu so cene že več časa enake; kupčija v tem blagu je mlahova. — Italijanski riž velja od 19½ do 24, — Raugvon 17 do 18 gold.

Mast in špeh. — Špeh je zopet nekoliko porastel posebno debeli, katerega primanjkuje. — Mast ni spremenila cene in je zdaj s špehom enaka v ceni. — Špeh debeli v zabojih od 12 do 14 kosov 49 do 51 gold., po 17 do 19 kosov 46, — loj 48 do 50 gold.

Petrolej je po ceni; morda ne bode letos navadnega skakanja cene, vsaj do decembra; v decembru pa utegne kaj porasti zaradi povišanja colnine in vsled tega močnih naročeb. Petrolej v sodih 14 $\frac{1}{2}$, za oktober, november in december 15 $\frac{1}{2}$ gold.

Domači pridelki. — Fižola in suhih sliv je letos polno povsod, zato pa se oba pridelka močno ponujata, in so jima cene primerno nizke. — Domače maslo in domači sir tudi nimata pravega kupa, ker inostransko blago tlači kupčijo. — Fižol (koks) se prodaja tu po 12 $\frac{1}{2}$ gold., beli po 11 do 11 $\frac{1}{2}$, rudeči bohinec 11 $\frac{1}{2}$, mandolov 11 $\frac{1}{2}$, rudeči navadni 9 $\frac{3}{4}$, temno rudeč 9, rumen 9, porcelanček ali kanarček 12 $\frac{1}{2}$, zelen 10 do 10 $\frac{1}{2}$, mešani 8 $\frac{1}{2}$ gold. — Maslo 1. vrste 88 do 90; konoplje 30; navadne suhe slive 8 $\frac{1}{2}$, brdske goriske olupljene slive 32 do 33 gold.

Vse te cene razumejo se za 100 kil v tukajšnjih magazinih. Po „Soči“.

Slovstvene stvari.

Jezikoslovni razgovor.

(Dalje.)

Iz Rusije 24. avgusta. — 7.

„Nu, naj vam bo; v tem sem soglasen z vami. Vendar menim, da mi boste pritrdili, da vaš narod, ki se je tako rekoč še le zdramil, še le začel misliti in prevdarjati o samem sebi in o svoji osodi, je prišel na nekako razpotje; ako hočete, je podoben Herkulu: steza na levo, steza na desno, steza tukaj, steza tam. — Vprašanje je, po kateri stezi naj gre naprej. Ne samo vsak korak, tudi vsaka ped prostora, po katerem se je pomaknil na to ali uno stran, že nekako določuje njegovo prihodnjo osodo. Tisto vprašanje o *u* ali *v* ni tako malovažno, kakor se na prvi migljej zdi. Povejte mi, izgovarjate vi Slovenci: „sem opravljal“ — „opravljala“?

Ne, tako pišemo, a izgovarja se sem ter tje: „sem opravljav“ — „opravljala“.

„Tedad pri vas *l* opravlja dve službi — zakaj bi tedaj *v* ne smel opravljati dveh služeb?“

So razlogi, zakaj ne, 1) zato ne, ker staroslovenščina ni tako pisala, ki je to stvar ločila.

„Staroslovenščina je ločila dva predloga: *u* (s rod.) po slovenski: pri, po latinski: penes, in pa *v* (s vinit. in predložn.), kakor ta dva predloga še zdaj mi Rusi ločimo: *u* Boga milost, *v* Boga upovajte = Bog je milostljiv, *v* Boga upajte. Ako se pa *v* staroslovenščini redko nahaja *u* namestu *v*, tedaj se ta napaka objasnuje tako, kakor *v* vašem dopisu iz Rusije na 236. strani „Novic“ nekolikokrat: o interesih, namestu: *v* interesih, vse eno, ste te napake naredili vi, ali jih je naredil stavec. V staroslovenščini se tudi nahaja: „svatij“ namestu „svetij“ Pavl, a vi vendar pišete: „sveti Pavel“.

Nu, ali so še drugi razlogi: 2) prvi pisatelji novoslovenščine so to razločevali pisavši *v*.

„Napisavši *v* so oni še bolj potrdili, da se *v* ne čita kakor *u*, ampak da se zliiva s sledečim zlogom *v* en zlog, kakor se po Ruski še zdaj dela.“

Ali 3) tudi novejši pisatelji so tako delali, na pr. Rozman u Celovcu, le trmastim slovničarjem se je u zdel menda preveč pravoslaven.

„Ako je en Kanj svojega brata ubil, kaj moramo zato vsi svoje brate ubijati? Ako mnogo, tedaj 4 milijoni pravoslavni Srbohrvatov pišejo *u*; kaj je to proti 80 milijonom pravoslavni Rusov, ki vsi pišemo *v*, a ne *u*. Trmastim slovničarjem se je tedaj zdel *u* premalo, a ne preveč pravoslaven.“

4) Narod govori *u*, narod je merodajen, že zaradi blagoglasja.....

„Pozvolite, pozvolite, Nikifor Nikolajič, vi se sklicujete na staroslovenščino in na narod, vi ste rekli: že zaradi blagoglasja; vaše že silno žali moje staroslovensko in rusko uho. Staroslovensko in rusko že je to, kar grško δὲ, in kakor iz vaših knjig vidim, vaše: *pa*; kaj pa vaše slovensko že pomenil?“

Naše že pomeni to, kar staroslov. in rusko *uže*.

„Vaš narod res izgovarja to besedo: že namesto *uže*?“

Ljubljančani in Gorenci govoré *že*, drugi pa, tedaj večina, govoré *uže*, nekateri celó *vže* in tudi *vre*; vsaj pred 7 leti je bilo tako in mislim, da je še vedno tako.

„A, vidite, Nikifor Nikolajič, v vaših dopisih me vaš *že* vedno moti, vedno ga mešam z našim *že*, načinite nazadnje pisati *uže*, tako bode te pravični staroslovenščini, večini vašega naroda in 80 milijonom Rusov, ki vas bomo potem lože razumeli. In prav kakor nalašč ste mi povedali, da pri vas nekateri izgovarjajo: *vže* in *vre* namestu *uže*; zdaj vam pa prav čisto ne verjamem, da vaš narod govori „u loko“, „u cerkvi“ itd.

Jaz začenjam tudi sam sebi ne verjeti. Ko smo se v šoli čitati učili, smo res čitali: „u — ča — ča — si — je — u — u — šo — šo — li.“ Počen groš plačam *) vsacemu, kdor bo spričal, da nešolani slovenski narod govori: „u ogradi, u ajdi, u uradnijo, u ušesu me boli“. Slovenski jezik, kakor sploh slavjanski jeziki, zijanaj ne ljubi; ravno zato pa *v* pred *v* izgovarjajo, kakor kratki *ū*: „v vodo“, čitaj: „ūvedo“. Ravno tirja blagoglasje, kedar za predl. *v* sledi zlog, ki se začinja z več konsonanti. Iz tacih primerov pa sklepajo nekateri, da je sploh treba *v* kakor *u* izgovarjati, in tedaj zijati in zijati, kakor noben narod na svetu ne zija.

Vendar 5) naj zijamo, da le dosežemo vspeh na Štajarskem, kajti Štajarski Slovenci, prevzeti (zakaj pa tukaj ne: preuzeti?) nemškega upliva, napak izgovarjajo: „fkljub“, „zdraf“ itd., kar bi se ne godilo, ko bi *u* pisali.

Nikifor Nikolajič, to bi se po domače reklo, da vraga z vragom iz hiše izganjate. Štajarske Slovence ozdravljajte raji tako, kakor naš Turgenjev naše Nemce ozdravlja, ki tudi Vasilijeve pozdravljajo: „Budj zdorof Fasilief!“

Vendar je jako važno *u* za *v* pisati, ker 6) se za znaten korak približamo Srbohrvatom.

„Da, ko ste začeli tako bližati se bratom Srbom in Hrvatom, ste se jim za korak približali, ako oni govoré tudi tako; ako se pa oni drži svojega, se jim niste prav nič približali, pač pa ste se oddaljili od Slovencev in od Rusov, ki govoré (Rusi tudi pišemo) „bratam Serbam, bratam Hrovatom“. Ravno tako bo z vašim *u* za *v*.“

7) Usvojimo si pa to, česar nimate vi Rusi, kakor mi Slovenci s Srbohrvati vred nimamo, namreč poljski *w*, ki je vsaj dober, kakor vsako Angleško blago, celó jekleno pero, s katerim pišete, je najboljša Angleško.

„Zakaj pa ne raji vašega Metelkota z njegovimi žabami zbuditi od smrti. Obilno, da si lahko izberete, njegovo blago ni slabše, kakor anglo-poljsko, in bilo bi vsaj domače.“

Ali poslušajte, Boris Vladimirovič, ta novotarija 8) in 9) ne prizadeva nikakih tegob, ali, da se lože razumemo: nikakih težav in ni prav nobene potrebe, da bi ne pisali *u* za *v*!

„Vam, Nikifor Nikolajič, ni tudi nobene potrebe, norčevati se, namesto kaj resnega, tehtnega, koristnega

*) Več ne morem, ker nisem bogat.